

Helsingfors/Mariehamn 10.7.2013

Nr 25/13

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
3.6.2013, nr 134/2013.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om tillämpning på Åland av lagen om arbetstid i vägtrafik för förare som är egenföretagare, antagen av lagtinget 3.6.2013.

Landskapslagens huvudsakliga innehåll

Landskapslagen är en s.k. blankettlag enligt vilken rikets lag om arbetstid i vägtrafik som är egenföretagare (FFS 349/2013, nedan rikslagen), med vissa i landskapslagen angivna avvikelser görs tillämplig i landskapet. Ändringar i rikslagen ska gälla i landskapet från det de träder i kraft i riket, såvitt inte annat följer av landskapslagen.

Lagstiftningsbehörigheten

I en landskapslag kan enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland för vinnande av enhetlighet och överskådlighet intas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Intagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

Enligt 18 § 1 punkten i självstyrelselagen tillkommer lagstiftningsbehörigheten landskapet i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar. Landskapslagen gäller vägtrafik som utgör landskapsbehörighet enligt 18 § 21 punkten i självstyrelselagen. Rikslagen berör även näringsverksamhet i fråga om vilken landskapet enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen har lagstiftningsbehörighet med vissa undantag.

Regleringen av arbetstiden begränsar möjligheten för förare som är egenföretagare att fritt råda över sin tidsanvändning. Det innebär ett

ingrepp mot egenföretagarnas frihet att utöva näringsverksamhet enligt 18 § i grundlagen. Enligt 27 § 1 punkten i självstyrelselagen utgör stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag riksbehörighet. Grundlagsutskottet anförde i utlåtande GrUU 8/2013 rd över regeringens proposition RP 179/2012 rd att bestämmelserna uppfyller de krav på exakthet och noggrann avgränsning som ställs vid begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna. Syftet med rikslagen är att trygga säkerheten och skydda hälsan för förare som är egenföretagare och arbetar med vägtransporter samt att förbättra säkerheten i vägtrafiken och förhindra snedvridning av konkurrensen. I synnerhet främjande av säkerheten i vägtrafiken är enligt utskottet ett samhälleligt godtagbart och tungt vägande skäl för att begränsa arbetstiden också för förare som är egenföretagare. Grundlagsutskottet ansåg att begränsningarna inte heller med hänsyn till proportionalitetskravet var oskäligen. Ålandsdelegationen konstaterar att landskapslagen inte i detta avseende har några från rikslagen avvikande bestämmelser.

Från behörighetssynpunkt är landskapslagens och den antagna rikslagens tillämpningsområden betydelsefulla. Enligt landskapslagens 1 § 1 mom. ska rikslagen tillämpas på Åland. I landskapslagens förarbeten anges att landskapslagen enbart ska omfatta de egenföretagare som på Åland innehar ett trafikillstånd utfärdat av landskapsregeringen och som bedriver trafik mellan Åland och det övriga Finland. Landskapslagen gäller således inte övrig trafik utanför landskapet.

Rikslagen tillämpas på förare som är egenföretagare och som deltar i utövande av sådan transportverksamhet i vägtrafik som avses i tillämpningsområdet för kör- och vilotidsförordningen (2006/561/EG) eller för AETR-överenskommelsen (FördrS 66/1999). Med förare som är egenföretagare avses enligt rikslagens 2 § 3 punkt en person som inte står i anställningsförhållande och vars huvudsakliga yrkesverksamhet består i att utföra person- eller varutransporter på väg och a) som arbetar för egen räkning, b) som är fri att organisera sin yrkesverksamhet, c) vars inkomster är direkt beroende av den rörelsevinst som görs, och d) som är fri att, självständigt eller i samarbete med andra transportföretagare, ha affärsförbindelser med kunder. Av definitionen framkommer att lagen inte tillämpas på förare i arbetsavtalsförhållande, varvid rikslagen inte direkt berör rättsområdena arbetsrätt eller arbetsavtal, vilka enligt 27 § 21 punkten och 29 § 1 mom. 6 punkten i självstyrelselagen med vissa undantag utgör riksbehörighet. Med beaktande av ovanstående föranleder landskapslagens och rikslagens tillämpningsområden inte anmärkningar i behörighetsavseende.

I landskapslagens 3 § anges att de förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på arbetsskyddsmyndigheten på Åland ska skötas av landskapsregeringen, till den del förvaltningsuppgifterna grundar sig på landskapets lagstiftningsbehörighet på området.

Denna bestämmelse är till sitt innehåll vag och kan leda till oklarhet vid tillämpningen på olika nivåer och medföra risk för administrativa komplikationer. Bestämmelsen är därför betänklig med hänsyn till den enskildes rättsskydd och innebär en sådan oklarhet vid regleringen som inte är förenlig med god lagstiftning, vilket Ålandsdelegationen och Högsta domstolen påpekat i ett flertal tidigare utlåtanden gällande andra landskapslagar. Bestämmelsen utgör det oakttat formellt sätt inte en sådan överträdelse av lagstiftningsbehörigheten att den enligt Ålandsdelegationens mening på denna grund kan fällas.

Syftet med landskapslagen är att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv om arbetstidens förläggning för personer som utför mobilt arbete avseende vägtransporter (2002/15/EG). Med anledning härav konstaterar Ålandsdelegationen att justitieministeriet i det nu aktuella ärendet meddelat att ministeriet inte avser att inkomma med en i överenskommelsen 4.3.2009 mellan Ålandsdelegationen och justitieministeriet avsedd bedömning av landskapslagars förenlighet med EU:s regelverk.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger. Ålandsdelegationen har ovan i utlåtandet anfört anmärkningar beträffande landskapslagens 3 §, men ansett att stadgandet inte påverkar behörighetsfördelningen.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Mäenpää och Peltonpää jämte suppleanten Lindholm.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare